

17.6.2020
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Koronan varjolla tehdään virtuaalivaluutta- ja muita sijoitushuijausyrityksiä – näin tunnistat luvattoman toiminnan

Tämä blogi on osa blogisarjaa, johon kokoamme fivalaisten kirjoituksia koronapandemian aikana tehdystä työstä poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Kirjoittaja Tytti Tanninen työskentelee Fivassa digitalisaatioasiantuntijana.

Viranomaiset ympäri maailman ovat varoittaneet sijoitushuijareista, jotka käyttävät hyväksi koronaviruspandemiaa. Huijauksissa käytetyt keinot eivät sinänsä ole uusia, mutta korona on näkynyt uutena teemana. Huijausyrityksen kohdetta saatetaan lähestyä esimerkiksi suojamaskituotantoon sijoittamisella taikka koronan jäljittämiseen tai testaamiseen kehitettävän välineen käyttöön oton rahoittamiseksi. Toisaalta ”vaihtoehtoisista” sijoituskohteista luvattavat suuret tuotot saattavat houkutella, kun oma talous ja tulevaisuus vaikuttavat epävarmoilta. Kriisitilanteessa myös hyväntekeväisyydeksi naamioidut, mutta petolliset varojenkeräysyritykset lisääntyvät. Huijarien kanavina toimivat niin perinteiset puhelinsoitot ja sähköpostit kuin erityisesti virtuaalivaluuttojen tapauksessa sosiaalinen media ja varta vasten huijaustarkoituksessa luodut verkkosivustot. Sivustoille voidaan yrittää luoda uskottavuutta esimerkiksi käyttämällä oikeudettomasti tunnettujen henkilöiden kuvia ja viranomaisten logoja. Verkkosoitteet voivat olla lähes identtisiä luotettavien sivustojen kanssa.

Luottamusta rahoitusmarkkinoilla pidetään osaltaan yllä sillä, että rahoituspalvelun tarjoaminen edellyttää lähes poikkeuksetta rekisteröintiä tai toimilupaa finanssivalvontaviranomaiselta. Valvontaviranomaiset pitävät yllä julkisia rekistereitä kaikista valvomistaan toimijoista ([Finanssivalvonnan rekisteri](#)). Sijoituspäätöstä tehdessä ja etenkin huijausyritystä epäillessä on suositeltavaa tarkistaa toimivaltaisen viranomaisen verkkosivuilta, onko sijoituspalvelu tai -toiminta luvallista ja valvottua. Rekisteriin merkityt toimijat ovat täyttäneet lainsäädännössä asetetut edellytykset rekisteröinnille tai toimiluvulle. Rekisteriin merkittyjen toimijoiden on pystyttävä täyttämään laissa asetetut vaatimukset myös luvan myöntämisen jälkeen. Mikäli sijoituspalvelua ei löydy rekisteristä, on kyseessä luvaton toimija.

Luvattomia tai muuten epäilyttäväksi todettuja toimijoita on mahdollista etsiä erikseen finanssivalvontaviranomaisten ylläpitämiltä varoituslistoilta ([Finanssivalvonnan varoituslistat](#)). Monet finanssivalvontaviranomaiset julkaisevat sivuillaan myös kanssaviranomaisten varoituslistoja. [Kansainvälisen arvopaperimarkkinavalvojen yhteisö IOSCO julkaisee myös kootusti jäsenorganisaatioidensa antamat varoitukset](#). Säänneltyjä rahoituspalveluita luvatta tarjoavat toimijat syyllistyvät rikokseen.

Virtuaalivaluutan liikkeeseenlasku on Suomessa luvanvaraista toimintaa. Kenties paremmin termin ICO (Initial Coin Offering) tai jopa STO (Security Token Offering) tunnetut virtuaalivaluuttojen ennakkomyynnit eivät ole laillisesti Suomessa mahdollisia hakematta ensin [rekisteröintiä Finanssivalvonnalta](#). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Suomessa voisi kohdata vain luotettavia virtuaalivaluutan liikkeeseenlaskuja. Virtuaalivaluutan liikkeeseenlasku tai louhiminen saattaa olla virtuaalivaluutan säännöistä riippuen hajautetusti mahdollista kenelle vain. Tämä voi aiheuttaa sen, että vastuussa olevaa liikkeeseenlaskijaa ei voi yksilöidä. Juuri sääntelemättömyys, varsin olemattomat toiminnan aloittamiskustannukset sekä internetissä nopeasti saavutettava laaja yleisö tekevät virtuaalivaluutoista erityisen houkuttelevan strategian nopeaa rikastumista tavoitteleville huijareille. Suosittu huijaustyyppi pyramidihuijauksen lisäksi on esimerkiksi hintamanipulaatioon perustuva niin sanottu pump and dump -petos. Lisäksi on tavallista, että pikaisella aikataululla verkkoon ilmestynyt toimija vähintään yhtä nopeasti ajaa sivustonsa alas vedoten vaikka hakkerointiin ja ka-toaa asiakasvarat mukanaan (exit-petokset).

17.6.2020
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Toisin kuin Suomessa, virtuaalivaluutan liikkeeseenlasku ei yksilöitävissäkään tapauksissa ole monissa maissa tällä hetkellä säänneltyä tai valvottua toimintaa. Käytännössä virtuaalivaluutan ennakkomyynnit tapahtuvat yksinomaan internetissä, joten suomalainen voi helposti löytää itsensä verkkosivulta, jolla ennakkomyyntiin voi osallistua liikkeeseenlaskun lähdemasta riippumatta. Koska virtuaalivaluutan liikkeeseenlasku ei – toisin kuin perinteiset rahoituspalvelut – monesti ole säänneltyä toimintaa, voivat keinot luotettavan toiminnan tunnistamiseksi olla vähissä. Sääntelemättömiä toimijoita ei voi löytää minkään viranomaisen ylläpitämästä valvottavarekisteristä. Ensihätään sääntelemättömiä ja rekisteröimättömiä toimijoita kannattaa kuitenkin etsiä viranomaisten varoituslistoilta, sillä varoituslistoille merkitään luvattomien toimijoiden lisäksi muuten epäilyttäviksi todettuja toimijoita. Sitä, että rekisteröimättömiä toimijaa ei löydy varoituslistalta, ei kuitenkaan tulisi pitää merkinä luotettavuudesta.

Virtuaalivaluuttaan sijoittamisesta kiinnostuneen henkilön tulisi käyttää erityistä harkintaa ja varovaisuutta välttyäkseen petosyrityksiltä ja muilta ongelmatilanteilta. Virtuaalivaluuttasijoittaminen on aina korkean riskin toimintaa, jossa on varauduttava menettämään kaikki sijoitetut varat. ICO-rahoituskerroksia toteutetaan etenkin hyvin varhaisen vaiheen projekteissa, jolloin sijoitusriski on korkeimmillaan. Liikkeeseenlaskettavalle virtuaalivaluutalle ei myöskään ole takeita jälkimarkkinan muodostumisesta.

Siinäkin tapauksessa, että liikkeeseenlasku olisi rekisteröity, kannattaa muistaa, että sääntely on kaikkialla yhä hyvin kevyttä. Sijoittajansuojaa ei ole eikä arvomuodostusta valvota – äskettäin on esimerkiksi uutisoitu hankkeesta, jossa liikkeessä olevan virtuaalivaluutan määrä riippuu koronan päivätasolla aiheuttamien kuolemien määrästä. Rahoituspalveluita säännönmukaisesti koskevat hyvin kattavat ja tarkat tiedonantovelvollisuudet eivät koske virtuaalivaluuttoja. On esimerkiksi mahdollista, että virtuaalivaluutan ennakkomyynnin markkinointimateriaalina julkaistavaa white paperia¹ muutetaan ja ”päivitetään” useita kertoja ja vielä ilmoittamatta. Säänneltyjen sijoituspalveluiden tapauksessa palveluntarjoajan tulisi arvioida tuotteen tai palvelun sopivuus kullekin sijoittajalle. Näin ei ole virtuaalivaluuttojen tapauksessa, vaan virtuaalivaluuttoja koskevat kuluttaja-asiakkaiden tapauksessa lähinnä yleiset kuluttajansuojasäännökset. Valitettavasti koska vastuussa olevaa toimijaa voi olla mahdoton tunnistaa, on valitusten kohdentaminen ongelmatapauksissa todennäköisesti hyvin vaikeaa. Tunnistettavissakin tapauksissa maantiede ja kansalliset oikeusjärjestykset voivat luoda merkittäviä käytännön haasteita valitusten tekemiselle.

Huijausyritykset ovat tänä päivänä hyvinkin taidokkaasti tehtyjä ja vaikeasti tunnistettavissa. Huijarit käyttävät hyväkseen myös viranomaisten rekistereistä löytyviä tietoja, sillä ne voivat tällä tavoin helposti ”kloonata” luvallisen toimijan tiedot. Odottamattomiin yhteydenottoihin ja ilmoituksiin, kuten tietokoneelle tai kännykkään ilmestyviin pop-up-mainoksiin, tulee kuitenkin aina suhtautua varauksella. Nopeisiin sijoituspäätöksiin painostava toiminta on ehdoton varoitusmerkki. Ei myöskään ole suositeltavaa sijoittaa tuotteisiin ja palveluihin, jotka vaikuttavat liian monimutkaisilta ymmärtää tai joista luvataan poikkeuksellisen suuria ja varmoja tuottoja. Virtuaalivaluuttojen tapauksessa kannattaa muistaa, että esimerkiksi termin stablecoin (suoraan ja ontuvasti käännettynä ”vakausvaluutta”) käyttäminen markkinoinnissa ei tarkoita minkäänlaista takuuta sijoituksen vakaasta arvosta. Finanssivalvonnan verkkosivuilla on lisäohjeita [sijoituspäätöksen tekemisessä huomioon otettavista seikoista](#) sekä [huijauksien tunnistamisesta](#).

Katso myös

- [Poliisi: Huijauksen monet muodot](#)
- [Kilpailu- ja kuluttajavirasto: Huijaukset ja tilausansat](#)

¹ White paper tarkoittaa vapaamuotoista ennakkomarkkinointiin tarkoitettua kuvausta liikkeeseenlaskettavan virtuaalivaluutan ominaisuuksista ja tavoitteista.

17.6.2020
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

- [Kuluttajaliitto: Huijausinfo – Huijarit kuriin!](#)
- [Kyberturvallisuuskeskus: Näin suojaudut nettihuijaukselta](#)
- [Finanssivalvonta: Esimerkkejä ja usein kysytyjä kysymyksiä virtuaalivaluutoista](#)